

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Caput 1. Didacus Boroa præfecturam init, & Socii per Tucumaniam rem
benè gerunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

HISTORIÆ
 PROVINCIÆ PARAQUARIÆ
 SOCIETATIS JESU
 LIBER UNDECIMUS.

I Pso Conceptionis Virginis sacro die, Provincia præfecturam auspiciò iniiit Didacus Boroa, ingenti famâ sanctitatis, inde ortâ, quòd supra communem modum austeritatem profiteretur, & Indorum emolumento se totum traderet. Ipse olim Calchaquinos in Tucumaniâ, Guarambaræos in Paraquariâ, magnâ ope iuverat: Inianenses ad Paranam, Iguafuanosque constructis oppidis incluserat: ad Urvaicam Sancti Xaverii coloniz fundamenta jecerat, & utriusque fluvii missionibus diu cum laude præfuerat. Ante verò partitionem Provincia in Chileni regno non inutilem operam navarat. Cordubæ & in Assumptionis urbe Rectorum agens, Quichoanæ & Guaranzæ linguæ beneficio Indorum salutem incredibilem zelo procurarat. Consentaneum igitur erat, ut qui singulas Provincia partes Apostolicis expeditionibus adjuverat, universæ simul virtutum splendore illustrandæ præficeretur. Quamvis verò omnes de tali Præfide sibi gratularentur, præ cæteris tamen Indorum missionibus occupati animi lætitiâ ostentabant, sperantes ministerium suum ab tanto capere vigorem hausturum. Nec eos fefellit opinio, nam prima ejus cura fuit, Indorum quaquâ latè patent immensæ propè regiones, fide Christianâ imbuere, aut imbutas aliis adjumentis procurare. Ejus auspiciis Petrus Martines & Andreas Valera excursionem quadimestrem, hinc quadraginta leucis ad fluminis Dulcis, inde sexaginta ad Salsi littora extenderunt, multiplices dæmonis technas variis in locis utiliter dissolventes. Multi negatâ immortalitate animarum, Atheistarum more, omnibus se vitiis conspurcantes, alii solemnem debacchationum materiam nefandis ritibus dæmoni consecrantes; alteri eodem incubo, aut Ariolorum operâ abutentes, pessima documenta dedocti; iisdem admittentibus sapuere. Ter mille exhomologesi, multi Baptismo expiati sunt. Inca mulier, quò se ab spurco amatore liberaret, pendens JESU-CHRISTI Crucifixi signum objecit, interrogans pro quo Deus in eâ Cruce mortuus fuisset? respondenti, pro se, casta virago exprobravit: pudeat ergo te, tanto amori scelus velle reponere. Ægra mulier per visum spectavit cœlestem Jerusalem auro undique fulgentem, sed quòd ignoraret Christianorum rudimentorum preces, ab ejus civitatis ingressu repulsâ, ad arctam semitam deducta est, ubi eam aculeati crabrones fœdè lancinavère: ne pejora ei contingerent, invocata JESU & MARIA nomina fecerunt. Sancti Michaëlis Collegium non sine religioz pacis inquietudine civibus concordiam peperit. In hujus urbis agro periculosiores turbæ Societati laudis materiam dedere. Jucumanitam, Indorum pagum, Chilemino hostium ferocissimo duce, quadringenti Calchaquini invaserant, & cæde incolarum factâ, ctematis ædibus, temploque, cum præda in suos se fines receperant. Qua de re momiti Ignatius Lojola, nostri Ordinis Sacerdos, & alter Socius, nequicquàm reluctantis Hispanis, certum adiri vitæ periculum vociferantibus, ad cineratum pagum se contulère, ubi vulneratos omnes expiavere, cadavera ritè sepelière, & demum indemnes domum rediere. E cæteris Tucumaniæ Collegiis, hostibus obversis, excursi ab Sociis non potuit. Didacus tamen Boroa Provincialis, officii necessitate in totius Tucumaniæ utilitatem versâ, afflictâ bello Collegia lustrans, ingenti fructu varias adiit Indorum regiones, lustratâque quadringentarum leucarum itinere Tucumaniâ, ad Para-

nenfia

CAPUT

I.
 Didaci Boroa Præfecturæ initium, & Sociorum per Tucumaniam gesta narrantur.

1634

Didaci Boroa commendatio.

Excursio ad fluvios Salsum & Dulcem.

Indæ mulieris castitas.

Ignorantia doctrinæ Christianæ castigata.

Audacia Ignatii Lojola.

Didaci Boroa fructuosi labores.

nenſia Neophytorum oppida citatiſſimè ſe contulit, Sociorum multiplices labores coram inſpecturus, & Chiriguanarum expeditionem exornaturus.

**CAPUT
II.**

Expedi-
tio ad Chiri-
guanas.

Chiriguanarum origo.

Ferocitas.

Numerus.

*Conversio-
dorum spes.*

Doctores.

CHIRIGUANARUM natio eſt longè ferociſſima, de quorum origine hæc pauca accipe. Poſtquam Paraquarienſes Indi, ante adventum Hiſpanorum, Alexium Garciam (de quo ſuprà palam factum eſt) è Peruvia finibus reducem crudeliter trucidârunt, ſeu vindictæ metu, ſeu prædandi licentiâ, cum Paranenſibus confæderati, patrio ſolo deſerto, eò tranſmigrare volvere, quò Alexio duce paulò antè perrexerant. Condiçto tranſmigrationis tempore, Paranenſes factò itinere per Pilcomai fluminis proxima loca, ad eos montes, qui Taricenſi Hiſpanorum oppido contermini ſunt, pervenère: Paraquarienſes verò aliâ viâ progreſſi, poſt immenſa terrarum ſpatia, conſedère ubi Sancti Laurentii oppidum non procul ab Guapâ litore ſitum viſitur. Communicatis deinde conſiliis, in ſummitatibus montium pagos ſuos conſtruentes, continuis excuſſionibus vicina longinquaque loca tantâ pertinaciâ depopulati ſunt, ut fama ſit, ab Chiriguanis, neſcio unde eam appellationem ſortitis, centum millia Indorum non integro ſæculo aut occiſa, aut in ſervitutem abacta fuiſſe. Primis tranſmigrationis ſuæ temporibus, his ſolemne erat captivorum corporibus veſci: deinde verò commercio clam cum Europæis inſtituto, ab eſu humanæ carnis abſtinentes, populos eo ſine captivabant, ut mancipiorum loco divenderent: ita tamen ea commercia exercebant, ut non deſinerent, oblatâ occasione, iſtis Hiſpanis eſſe malefici, cum quibus multa prælia miſcuerunt: & eò progreſſa res eſt eorum audaciâ, ut publicè & impunè Franciſcum Toletum, Peruvia Proregem, armis laceſſiverint; hætenusque non deſinant Tarifaſam, Paſmaſam, Pilaſam, Tominam, Miſcam, Peruvia oppida, univerſam denique Sanctæ Crucis in Montanis, & Tucumanæ Paraquariæque fines, infeſtare. Ad eò ut nulla natio in mediterraneis Americæ Australis regionibus, Chiriguanis lucri cupidine inſtigatis, & continuo prædandi uſu exercitatis, aut Hiſpanis terribilior, aut aliarum nationum Indis nocentior, competiatur. Quod mireris, quater mille capita ſolummodo olim tranſmigraſſe fama eſt: ſed poſtmodum captivis ad ſuos mores conformatis, & progenie factâ, numero aucti, extra montes ſuos dilatari, longè latèque cum ſuo nomine terrorem ſparſerunt. Ad hanc gentem Chriſto domandam nulla ars hætenus profuerat; fruſtra remedia omnia Peruvia Epifcopi tentaverant: fruſtra Emmanuël Ortega, vir planè Apoſtolicus, ante triginta annos face Evangelicâ tenebras gentis diſſipare conatus fuerat: fruſtra Martinus Del Campo, concivis & propinquus meus, necnon alii Collegii Sanctæ Crucis in Montanis Socii, deſideria in domandis feris hominibus intenderant: ad eò ut tanquam deſperatæ ſalutis ab multis retrò annis fermè deſererentur. Donec hæc, de qua ſcribimus tempeſtate, Franciſco Diaſtano, in Chuquiſaceniſi urbe res Paraquariæ apud Senatum Regium procuranti, occurrerent aliquot Chiriguanæ, ſignificantes non ægrè populares ſuos Fidem Chriſtianam capeſſituros, ſi Societatis Sacerdotes, Guaranzæ linguæ periti, ad eos irent. Quâ re cognitâ, Didaci Torres Paraquariæ Exprovincialis, in eadem urbe verſantis, auſpiciis (qui ab Guſmano homine prædite magnam pecuniæ ſummam, & annuum quingentorum aureorum cenſum, pro ea miſſione impetrârât) Franciſcus Diaſtanius cum alio Sacerdote animos gentis tentaturus, in Chiriguanarum terras ire auſus eſt. Ex qua expeditione id relatum eſt, ut Didacus Torres ad Præpoſitum Generalem ſcriberet, videri ſibi è re Chriſtiana futurum, ſi duo Socii, in Paraquarienſibus miſſionibus exercitati, in Peruviam mitterentur, ex profeſſo Chiriguanarum ſaluti operam navaturi. Igitur poſtquam acceſſit Generalis voluntas, & Nicolai Durandi Maſtrilli Peruvia Provincialis, necnon Senatûs Regii, idem agitantium, litteræ reddita ſunt, Didacus Boroa Provincialis nihil ſatius habuit, quam ut ad Paranam ſe conferret, Socios tantæ expeditioni idoneos electurus. Inter ambientes Petrus Alvares magnis per Paranam, Urvaicam & Tapenſem regionem laboribus perfunctus, necnon Ignatius Martines, in Guarania, Itatinenſi & Tapenſi provinciis clariffimus, electi ſunt; qui è Tapenſibus oppidis viam ſexcentarum leucarum molientes, eo quo diſceſſerant anno,

Chiriguanarum